IMT Nuremberg Archives

H – 2536

International Court of Justice

POLITIEKE RECHERCHE AFDEELING - ROTTERDAM

CRISPIJNLAAN 104
POSTBUS No. 895

TELEFOON 25370 (6 LIJNEN)
No. WP/BL. 3004/612.
BIJ BEANTWOORDING NUMMER VERMELDEN

ROTTERDAM, May 1rst 1946

Re: Director Dirk Hannema
(Dutchman, director of the
Boymans Museum Rotterdam
till May 1945),

H2536 - 0002

1. Were works of art, painting etc. removed from the public museums (e.g. Rijksmuseum, Mauritshuis, Boymansmuseum) at any time by the occupation power ?

   No. Only in one case (the Kröller-Müller-foundation at Hoenderlo) have three old German paintings been removed viz. a Venus by H.Baldung Grien, a Venus by Lucas Cranach and a portrait of a man by Barthel Bruyn. Later a sum of fl. 600.000.-- was paid for these pictures. (This amount was considerd rather high during these days). This event happened in 1941.

2. Did the Security Police once try to remove from the Boymanns Museum a few pictures as "degenerate art"?

   Such pictures were not removed from the Boymans Museum, but from the Dordrecht Museum; it were drawings and lithos by Jan Veth, representing the painter Joseph Israels.

3. Did the Reich Commissar give instructions for these pictures to be put back in the Museum ?

   As a result of my intervenience the Reich Commissar ordered the works of art to be restored.

4. Were the world-renowned paintings of the Dutch Museum kept in a shelter on the coast ?

   Yes.

5. Did the Reich Commissar recommend the competent Dutch authorities to remove the pictures from the fortified coastal area ?

   This is unknown.

6. Did the Dutch authorities consequently erect an excellent underground shelter in the Maastricht Town Hall where these pictures remained until the end exclusively under Dutch supervision and custody ?

   Yes, in the "Pietersberg" near Maastricht.

7. Do you know that the Reich Commissar declined a requxest from the Reich (Dr.Goebbels) to bring these pictures in the Reich ?

   It is unknown.

8. Did the Reich Commissar enable the Dutch Government to acquire a recently newly discovered, very interesting picture by Vermeer bf Delft (Mary Magdalene washing Christ's feet), although the Reich was interested in this picture ?

POLITIEKE RECHERCHE AFDEELING - ROTTERDAM

CRISPIJNLAAN 104
POSTBUS No. 895

TELEFOON 25370 (6 LIJNEN)

No.

BIJ BEANTWOORDING NUMMER VERMELDEN

ROTTERDAM, 1946

H2536 - 0003

Sequal to the Hannema-interrogatories.

To question 8:
Yes; I know this because I was a member of the Committee, created especially for that purpose.

9. Were you a member of a Commission which the Reich Commissar had entrustes with selecting from the sequestrated Royal possessions, everything that should remain in the Netherlands for historic and cultural reason ?

Yes.

10. Did the Reichcommissar agree entirely with the suggestions ?

The Committee had the impression that on the whole the Reichcommissar was open to the suggestions of the Committee.

11. Were the following principles established ?
a). The Dutch Government to take over all buildings and real estate with the exception of two small unimportant leased houses in Friesland ?
b). likewise all fittings in any way valuable,
c). the register of houses to be handed over to the Dutch Government ?
d). the personal belongings of the Royal family (clothes, linen, family mementoes, about 400 pictures painted by the Queen herself) to be preserved for them ?

I believe that all this principles have been established correctly.

12. Were there among the reserved articles various mementoes of union between the House of Orange and the House of Brandenburg ?

13. Did high autorities in Berlin wish to have these for the Reich?

14. Did the Reich Commissar prevent this ?

to 12-13-14: I don't remember this special case. The Committee however has always tried to prevent this and so far I could tell by the results, the Reich Commissar gave a ready ear to it.

15. Were there among the reserved articles, the valuable furniture of historic and cultural interest in the east wing and centre part of the Castle of Soestdijk ? Did the Reich Commissar order this furniture to be handed over to the Dutch Government?

I think this is correct.

16. Was the sum to be obtained from the liquidation of these articles to be utilised for a Dutch foundation ?

Not known to me.

D. Hannema

POLITIEKE RECHERCHE AFDEELING - ROTTERDAM

CRISPIJNLAAN 104
POSTBUS No. 895

TELEFOON 25370 (6 LIJNEN)

No.

BIJ BEANTWOORDING NUMMER VERMELDEN

ROTTERDAM, 1946

2nd sequal to the Hannema-interrogatories.

17. Did the actual liquidation, that is, through sale to third parties or use, amount at most to 5% of the total value ?

Unknown to me.

D. Hannema

.-.-.-.-.-.-.

H2536 - 0004

H2536 - 0005

Buero der Militaerregierung fuer Deutschland
(Vereinigte Staaten)
Rechtsabteilung
APO 742

LD 000.5 (6) 4. Juni 1946

Betrifft : Fragebogen fuer Dirk Hannema

An : den Herrn Generalsekretaer
des Internationalen Militaer-Gerichtshofes
APO 124A, U.S.Army

Angeschlossen uebersende ich hiermit die Antwort auf die Fragebogen, die Dirk Hannema fuer den Angeklagten Seyss-Inquart unterbreitet wurden.

Fuer den Vorstand :

(gez.) Ben A. Smith, Jr.

Captain JAGD.
A/Chief, War Crimes Branch

Telephon: BERLIN 42 355

Anlage : ausgefuellte Fragebogen.

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG, GERMANY
Seyss-Inquart Exhibit 108
Filed July 3, 1946

937

H2536 - 0006

FAHNDUNGSSTELLE (ABTEILUNG FUER POLITISCHE FAELLE) * ROTTERDAM

Telephon 25370 (6 Leitungen)
No. WP/BL. 3004/612

CRISPIJNLAAN 104
Postschliessfach No. 895

Bei Beantwortung Aktenzeichen angeben

ROTTERDAM, 1.Mai 1946

Betrifft : Direktor Dirk Hannema
(Hollaend. Staatsangehoeriger,
Direktor des Boymans-Museums in
Rotterdam bis Mai 1945.

1. Wurden Kunstwerke, Gemaelde etc. jemals aus oeffentlichen Museen (z.B. dem Rijksmuseum, dem Mauritshuis, dem Boy-mans-Museum) durch die Besatzungsbehoerden entfernt ?

   Nein. Nur in einem Falle (der Kroeller-Mueller-Stiftung in Hoenderlo) sind drei alte deutsche Gemaelde , naemlich eine Venus von H.Baldung Grien, eine Venus von Lucas Cranach und das Bildnis eines Mannes von Barthel Bruin, entfernt worden. Spaeter wurde fuer diese Bilder die Summe von 600.000 hfl. bezahlt. (Dieser Betrag erschien damals recht bedeutend). Dies geschah im Jahr 1941.

2. Hat die Sicherheitspolizei einmal den Versuch gemacht,einige Bilder als " entartete Kunst " aus dem Boymans-Museum zu entfernen ?

   Solche Bilder wurden nicht aus dem Boymans-Museum, sondern aus dem Museum in Dordrecht entfernt. Es handelte sich dabei um Zeichnungen und Steindrucke von Jan Veth, die den Maler Joseph Israels darstellten.

3. Hat der Reichskommissar angeordnet, dass diese Bilder in das Museum zurueckgebracht werden ?

   Auf Grund meines Eingreifens befahl der Reichskommissar die Rueckverbringung der Bilder.

4. Wurden die weltberuehmten Gemaelde aus dem Hollaendischen Museum in einem Bunker an der Kueste aufbewahrt ?

   Jawohl.

5. Empfahl der Reichskommissar, den zustaendigen hollaendischen Behoerden nicht, die Bilder aus der befestigten Kuestenzone zu entfernen ?

   Das ist mir nicht bekannt.

6. Bauten die hollaendischen Behoerden nicht infolgedessen einen ausgezeichneten Tiefbunker im Rathaus von Maastricht, wo diese Bilder bis zum Schluss unter ausschliesslich hollaendischer Aufsicht und Bewachung blieben ?

   Jawohl, in "Pietersberg" bei Maastricht.

H2536 – 0007

7. Ist Ihnen bekannt, dass der Reichskommissar ein Ersuchen des Reichs (Dr. Goebbels) um Verbringung dieser Bilder ins Reich abgelehnt hat ?

Das ist mir nicht bekannt.

8. Hat der Reichskommissar es der hollaendischen Regierung ermoeglicht, ein neuentdecktes, sehr interessantes Bild von Vermeer van Delft (Maria Magdalena, Christi Fuesse waschend) zu erwerben, obwohl das Reich an diesem Bilde interessiert war ?

Jawohl; das ist mir bekannt, weil ich Mitglied des fuer diesen Zweck besonders gebildeten Ausschusses gewesen bin.

9. Gehoerten Sie dem Ausschuss an, den der Reichskommissar damit betraut hatte, aus dem beschlagnahmten koeniglichen Besitz alles das auszusondern, was im Hinblick auf seinen historischen und kulturellen Wert in Holland bleiben sollte ?

Jawohl.

10. Stimmte der Reichskommissar den gemachten Vorschlaegen vollstaendig zu ?

Der Ausschuss hatte den Eindruck, dass der Reichskommissar den Vorschlaegen des Ausschusses im grossen Ganzen zugaenglich war.

11. Wurden folgende Grundsaetze aufgestellt ?
a). Die hollaendische Regierung soll alle Gebäude und sonstige Grundstuecke mit Ausnahme zweier kleiner unbedeutender Miethäuser in Friesland uebernehmen .
b). Ebenso alles irgendwie wertvolle Zubehoer.
c). Die Liste der Häuser soll der hollaendischen Regierung uebergeben werden.
d). Was der koeniglichen Familie persoenlich gehoerte (Kleider, Waesche, Familienandenken, ungefaehr 400 Bilder, die die Koenigin selbst gemalt hatte) soll fuer sie aufbewahrt werden.

Ich glaube, dass alle diese Grundsaetze in dieser Weise aufgestellt wurden.

12. Befanden sich unter den so ausgewaehlten Gegenstaenden verschiedene Erinnerungsstuecke an die Vereinigung der Häuser Oranje und Brandenburg ?

13. Drueckten hohe Reichsstellen in Berlin den Wunsch aus, diese Stuecke fuer das Reich zu haben ?

14. Hat der Reichskommissar das verhindert ?

Zu 12-13-14 : Ich erinnere mich nicht an diesen besonderen Fall. Der Ausschuss hat immer versucht, Derartiges zu verhindern und soweit ich aus dem Ergebnis schliessen konnte, lieh der Reichskommissar in solchen Faellen ein williges Ohr.

15. Befand sich unter den ausgesonderten Gegenstaenden wertvolles Mobiliar von kulturhistorischem Interesse aus dem Ostfluegel und dem Mittelbau des Schlosses in Soestdijk ? Gab der Reichskommissar den Befehl, diese Moebel der hollaendischen Regierung auszuhaendigen ?

Ich glaube, das stimmt.

16. Sollten die Mittel, die aus der Veräusserung dieser Gegenstaende erloest wurden, fuer die Zwecke einer hollaendischen Stiftung verwendet werden ?

Mir nicht bekannt.

H2536 - 0008

17. Betrug die eigentliche Verwertung, d.h. durch Verkauf an Dritte oder Gebrauchsueberlassung mehr als hoechstens 5% des Gesamtwertes ?

Mir nicht bekannt.

(gez.) Dr. Hannema

H2536 – 0009

Op Maandag 3 Juni 1946 verscheen voor Ons, Mr. J. van Vollenhoven, Raadsheer Commissaris van het Byzonder Gerechtshof te 's Gravenhage (Rotterdamsche Kamer) bijgestaan door Mr. C.H. J. Enschede, en Alb. Fr. Hage, als Griffiers:

Dr. Dirk Hannema, die na de belofte te hebben afgelegd van de waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen, de navolgende antwoorden gegeven heeft op de vragen hem gesteld als getuige in de zaak van den verdachte Seyss Inquart.

Ten aanzien van zijn persoon:

Ik ben Dr. DIRK HANNEMA, geboren te Batavia N.O.I. 16 September 1895, wonende te Rotterdam, maar tot op heden in verzekering in het bewaringskamp te Hoek van Holland.

Ik ben Nederlander en gedurende de wereldoorlog was ik Directeur van het Museum Boymans te Rotterdam. In diezelfden tijd ben ik lid geweest van een commissie die was ingesteld om adviezen uit te brengen over de vraag welke kunstschatten behorende tot het bezit van het Koninklijk Huis in Nederland behoorden te blijven.

Ten aanzien van de zaak van den verdachte Seyss Inquart:

1. Hebben de bezetters uit het Rijksmuseum te Amsterdam een schilderij van Rembrandt weggenomen, in eigendom toebehoorend aan een Jood, alsmede de collectie Ofenheim, bestaande uit Leidsche tapisserieën, een schilderijenverzameling Jaffé en uit het Museum te Rotterdam een teekeningenverzameling Königs uit Haarlem?

De genoemde kunstschatten uit Amsterdam zijn inderdaad door de bezetters weggenomen. De verzameling Königs is niet weggenomen; alleen een derde gedeelte van deze verzameling is door de bezetters gekocht.

2. Is het U bekend dat de bezetters van het Rijks-

H2536 - 0010

museum van Amsterdam het schilderij van Rembrandt "de Pauwen", z.g. hebben gekocht en van het Mauritshuis in den Haag een schilderij van groote waarde van de hand van Gerard Terborg ?.

Inderdaad hebben de Duitschers deze schilderijen gekocht, echter niet van de Musea, maarvan particuliere verzamelaars die deze schilderijen in bruikleen gegeven hadden aan genoemde Musea.

3. Hebben de bezetters kunstschatten schilderijen enzoovoorts, die het eigendom waren van den Staat der Nederlanden, van particuliere personen en in het byzonder van Joden, zich toegeeigend?

Antwoord: Deze vraag beantwoord ik bevestigend.

4. Is het U bekend dat de Rijks-commissaris Seyss Inquart zijn vriend Dr. Mühlman, naar Holland ontboden heeft?

Antwoord: Deze vraag beantwoord ik eveneens bevestigend.

5. Weet U ook wat de byzondere verdiensten van Dr. Mühlman waren? Had hij ~~exxxkyxx~~ in het byzonder verstand van kunstwerken?

Antwoord: Zijn byzondere verdiensten zijn mij niet bekend, maar hij heeft wel blijk gegeven, de hand te hebben kunnen leggen op byzondere kunstschatten, voor de Duitschers.

6. Heeft hij het rooven van kunstschatten in Nederland georganiseerd?

Antwoord: Deze vraag beantwoord ik bevestigend.

7. Is het U ook bekend, of Mühlman zijn tusschenkomst verleend heeft om Adolf Hitler, den Rijkscommissaris Seyss Inquart, H. Frank Gouverneur Generaal van Polen en den Gouwleider van Weenen Baldur von Schirach, in het bezit van kunstschatten te stellen?

Antwoord: Ik zou U niet kunnen zeggen waar de geroofde kunstschatten gebleven zijn!

H2536 - 0011

8. Staat het volgens U vast, dat de faciliteiten op het gebied van deviezen en reisgelegenheid door Seyss Inquart verleend aan een groot aantal kunsthandelaren (uit Duitschland) er toe geleid hebben dat deze in Holland ernorme hoeveelheden kunst-schatten en schilderijen konden koopen?

Antwoord: Deze vraag beantwoord ik bevestigend.

9. Is het U bekend dat de Rijks commissaris Seyss Inquart verschillende malen aan Adolf Hitler heeft voorgesteld om hem vergunning te geven het bezit van het Koninklijk Huis met inbegrip van de daartoe behoorende kunstschatten ten behoeve van het Duitsche Rijk verbeurd te verklaren?

Antwoord: Dit is mij onbekend.

10. Is het U ook bekend, dat Adolf Hitler hiertoe vergunning heeft gegeven, nadat de Koningin op 27 Juni 1941 voor de radio een toespraak tot het Nederlandsche volk had gehouden?

Antwoord: Ook dit is mij onbekend.

11. Is het U ook bekend, dat één van de gevolgen van deze vergunning geweest is, dat het grootste gedeelte van de kunst schatten, die het eigendom waren van de Koninklijke Familie, gestolen zijn en overgebracht naar Duitschland?

Antwoord: Neen,

12. Is het U ook bekend, dat een ander gevolg van deze vergunning is geweest, dat een groot aantal belangrijke archiefstukken behoorende tot het Huis Oranje Nassau, naar Duitschland ~~zijn~~ is gezonden?

Antwoord: Neen.

AANHANGSEL.

Ia. Is het U ook bekend of kunstschatten en schilderijen van waarde vóór of na de bezetting door Nederlanders uit de Musea in veiligheid zijn gebracht om ze te behouden voor brand

H2536 - 0012

of uit andere veiligheidsoverwegingen?

Antwoord: Ja.

b. Zijn te eeniger tijd ook kunstschatten buiten de hier bedoelde musea, uit andere verzamelingen verwijderd?

Antwoord: Ja.

c. Hebben de bezettende legers eenig toezicht uitgeoefend op de openbare Musea? Welke invloed hebben zij doen gelden ten aanzien van de personeelsbezetting en de administratie van de Musea?

Antwoord: Voorzoover mij bekend, werd er nimmer eenig toezicht uitgeoefend op de Musea en ook ten aanzien van de personeelsbezetting en de administratie werd niet ingegrepen.

d. Is het U bekend, of er een onderzoek is ingesteld in openbare bibliotheken, archieven en archieven van kerkgenootschappen of loge's en of naar aanleiding daarvan gedeelten van de daarin aanwezige bescheiden zijn verwijderd of andere deelen van den inhoud?

Antwoord: Dit is inderdaad naar mijn meening geschied.

e. Is het U bekend, dat er een georganiseerd en systematisch plan van de Duitschers heeft bestaan (Einsatz-stab Rosenberg) om zich in het bezit te stellen van kunstwerken en boeken, die naar het Duitsche Rijk moesten worden overgebracht?

Antwoord: Ja, ik weet dat er een systeem van georganiseerde roof is geweest, doch deze heeft niet plaats gevonden bij de openbare musea, in elk geval niet bij het museum Boymans.

II en III. Zijn er U gevallen bekend, dat de S.D. kunstwerken, schilderijen en boeken heeft weggehaald, zonder dat de verdachte, in zijn kwaliteit van Rijkscommissaris order gegeven heeft om deze zaken terug te geven? Werden deze schilderijen beschouwd als ontaarde kunst, hetzij uit een kunstzinnig oogpunt of uit een

H2536 -0013

nazi oogpunt?

Antwoord: De S.D. heeft teekeningen en litho's van den Joodschen schilder Josef Israels, uit het museum van Dordrecht weggehaald .Deze zijn later teruggebracht op last van den Rijks Commissaris;andere gevallen,Waarin de S.D. kunstschatten uit de musea heeft weggehaald zijn mij niet bekend,ofschoon ik aanneem dat,dat wel gebeurd zal zijn.

door Jan Veth gemaakt

Byv.Ggkd. VV.

De teekeningen en litho's van Jan Veth werden van nazi standpunt uit,als ontaarde kunst beschouwd.

IV, V en VI a.Hadden de Nederlandsche autoriteiten onbeperkte beschikking over deze schilderijen, of waren zij in eenigen zin hierin beperkt?

Antwoord: Voorzoover mij bekend hadden zij het onbeperkt beschikkingsrecht over deze schilderijen.

b.Had verdachte eenig toezicht over deze schilderijen?

Antwoord: De kunst-referent toegevoegd aan het Ministerie van Onderwijs Wetenschap en Kunsten,had hiertoe de bevoegdheid,maar hij heeft,voorzoover mij bekend, hiervan nooit gebruik gemaakt.

c.Is U iets bekend,omtrent de plannen met betrekking tot de uiteindelijke bestemming van deze schilderijen?

Antwoord: Neen,

d.Acht U het niet mogelijk,dat deze schilderijen naar Duitschland zouden kunnen zijn overgebracht,z.g. om het bezit daarvan veilig te stellen?

Antwoord: Dat is mij niet bekend.

H2536 - 0014

VII. Is het U bekend dat de Rijks Commissaris den Staat der Nederlanden in staat gesteld heeft om zich het bezit te verwerven van een onlangs ontdekt zeer belangrijk schilderij van Vermeer(Maria Magdalena wasschende Christus voeten),hoewel ook het Duitsche Rijk in dit schilderij belang stelde?

Antwoord: Ja,dit is mij bekend,omdat ik lid was van de Commissie,die in het byzonder voor dat doel in het leven was geroepen.

VIIIa.Heeft de Staat der Nederlanden inderdaad dat schilderij gekocht?

Antwoord: Ja.

b.Wie was de verkooper?

Antwoord: De kunsthandel de Boer,Heerengracht te Amsterdam.

c.Hoe was deze in het bezit van dit schilderij gekomen?

Antwoord: Mij onbekend.

d.Kunt U ook mededeelen,hoe de staat der Nederlanden in staat was om tijdens de bezetting het bezit van het schilderij te verwerven?

Antwoord: Ik meen,juist als in tijden van niet bezetting.

e.Wat werd er voor betaald?

Antwoord: Plus Minus een millioen gulden.

f.Weet U ook of de eigenaar het schilderij ook aan het Duitsche Rijk had willen verkoopen of alleen aan een Nederlander?

Antwoord: Indien de Staat het niet zou hebben gekocht zouden de Duitschers het hebben gedaan.

H2536 - 0015

VIIII en X. Waren de Koninklijke bezittingen nog geheel in tact ten dage dat U als lid van de commissie die daarover ging, optrad voorzoover deze uit historisch of Cultureel oogpunt voor den Staat der Nederlanden van belang waren?

Antwoord: Ik meen van wel.

Heeft de commissie haar keus bepaald en zijn de door haar gekozen voorwerpen tot het eind van den oorlog in Nederland gebleven?

Antwoord: Ik meen van wel.

XI t.e.m. XVI : Wat was de waarde van de goederen, die voor de Koninklijke Familie zijn aangewezen in verhouding tot de totale waarde van de vroegere bezittingen?

Antwoord: Mij onbekend.

Was de administrateur van het Paleis Noordeinde en de andere Paleizen Dr. Boccamp, een Duitscher?

Antwoord : Ja.

Heeft Dr. Boccamp verschillende goederen uit het Paleis Noordeinde weggesleept?

Antwoord: Mij onbekend.

Was alles, dat ~~[illegible]~~ oorspronkelijk voor de Koninklijke Familie gereserveerd ~~[illegible]~~ werd, in 1944 weggesleept en zoo niet hoeveel dan wel?

Antwoord: Ook dit is mij onbekend.

Is het U ook bekend, dat in Maart 1942 drie wagonladingen werden overgebracht naar Berlijn en een gedeelte van het huisraad naar Kolmar, waar een en ander in een mess voor Generaals werd gebruikt?

Antwoord: Mij onbekend.

Is het U bekend, dat het Paleis Soestdijk na-

H2536 - 0016

genoeg geheel is leeggehaald?

Antwoord: Dit is mij onbekend?

Is het U bekend,dat stukken behoorende tot het particuliere archief van het Koninklijk Huis naar Coblenz zijn overgebracht

Antwoord: Dit is mij onbekend.

Voorgelezen volhard en geteekend.

De Griffier:		De Raadsheer-Commissaris:

FR X-INT
AM. PROS X-INT
+ OBJ.

Distribute

H2536 - 0017

On Monday June 3 appeared before me, Dr.J.van Vollenhoven, investigating magistrate of the Special High Court of The Hague, residing at Rotterdam, assisted by Dr.Ch.J.Enschedé and A.F.Hage, keepers of the records, the person of Dr. Dirk Hannema, who answered upon his affirmation tot tell the truth and nothing but the truth as follows at the questions, put to him as a witness in the case of the accused Seijss Inquart.

A. Concerning his person:

I am Dr.Dirk Hannema born at Batavia, Dutch East Indies, September 16, 1895, residing at Rotterdam, but nowadays under arrest in a camp of political prisoners at the Hook of Holland. I am Dutchman and during the recent war I was Director of the Museum Boymans at Rotterdam. At the same time I was a member of a committee, instituted to advise the Secretary of the Department of Education and Arts concerning the questions which art-treasures, belonging to the Dutch Royal family, had to be preserved in the Netherlands.

B. Concerning the case of the accused Seyss Inquart:

Q. 1. Have the occupying authorities removed from the Museum at Amsterdam, a picture by Rembrandt, belonging to a Jew, and the collection Ofenheim (tapestries of Leiden), a collection Jaffe (paintings), and from the Museum at Rotterdam a collection of drawings belonging to Mr.Koenigs of Haarlem?

A. The art treasures referred to of Amsterdam are in fact removed by the German occupators. A third part of the collection of drawings of Mr.Koenigs are bought by the Germans.

Q. 2.Is it known to you that the occupying authorities have bought, so to speak, from the Ryksmuseum (National Gallery) of Amsterdam the picture of Rembrandt "les Paons" and of Mauritshuis of La Haye an important picture by Terborch

H2536 - 0018

of great value?

A. Yes, however not from the National Gallery at Amsterdam, and not from the Mauritshuis at the Hague, but from private collectors, who had lent these important pictures to those museums.

Q. 3. Have the German authorities removed works of art, painting etc., owned by the Dutch State, by private persons and above all by Jews?

A. Yes.

Q. 4. Is it known to you that the Reich Kommissar Seijss Inquart had called his friend, Dr. Muhlman to Holland?

A. Yes.

Q. 5. Do you know what were the attributes of Dr. Muhlman? Has he not specialised in the question of works of art?

A. His attributes are unknown to me. He showed his ability in securing art treasures for the Germans.

Q. 6. Has he not organized the pillage of works of art in Holland?

A. Yes.

Q. 7. Is it known to you that through the help of Muhlman as intermediary, the Fuhrer, the Reich Kommissar Seyss Inquart, the Governor General H. Frank of Cracow and the Gauleiter of Vienna, Baldur von Schirach, were provided with works of art and pictures?

A. I cannot tell You the destiny of those pillaged works of art.

Q. 8. Is it a fact that the facilities as regards foreign corrency and travel offered by Seijss Inquart permitted a great number of German art dealers to buy in Holland enormous quantities of works of art, paintings, etc.?

A. Yes.

Q. 9. Do you know that the Reich Kommissar Seijss Inquart has proposed several times to the Fuhrer that he give him

permission to confiscate the Royal estates including the works of art for the benefit of the German Reich?

A. This is not known to me.

Q. 10. Is it known to you that this permission was given to the Reich Kommissar by the Fuhrer following a broadcast speech of the Queen of Holland on 27th June 1941?

A. That too is unknown to me.

Q. 11. Do you know that one consequence of this permission was that the greater part of the works of art belonging to the Royal Family were stolen and transported into Germany?

A. No.

Q. 12. Do you know that another consequence of this permission was that numerous very important pieces from the archives of the royal Court Orange-Nassau were sent to Germany?

A. No.

Q. I.a. Were valuable works of art and paintings removed before or after the occupation from the public museums to safeguard them from fire or for other security reasons by the Dutch themselves?

A. Yes.

Q. b. Were works of art and culture removed from other than public museums at any time?

A. Yes.

Q. c. Did the occupation army exercise any control over public museums or what influence did they have in the personnel and administration of the museums?

A. As far as I know The Germans did not exercise any special supervision on the public museums; they did not interfere with the personnel and the administration.

Q. d. Were state libraries, archives, and chancelleries of the

H2536 - 0019

high church authorities and lodges searched and at least a part of the stock removed?

A. I believe that this has happened indeed.

Q. e. Did the witness know of the existence of an organised systematic program of the Germans (Einsatzstab Rosenberg) to secure and safeguard pieces of art and books for the enrichment of Germany?

A. Yes. I Knew that organised robbery was practised; however as regards museums I never noticed anything of this kind. From the Boymans Museum of which I was in charge, nothing had ever been removed.

/public f.i. © D.A. VS. H

Q. II and III. Does the witness know of cases where the security police removed works of art, paintings and books, in which the defendant as Reich Kommissar did not give instructions to put those pieces back.

Were those pictures regarded as "degenerate art" from an artistic point of view or from the Nazi standpoint?

A. ~~[illegible]~~read: The SD removed drawings and lithos bij Jan Veth , representing the Jewish painter Joseph Israels from the Museum in Dordrecht. Those drawings and lithos are put back afterwards on instruction of the Reich Kommissar. I do not know other instances in which the SD removed works of art from the museums, though I fancy it will have happened.

The drawings and lithos by Jan Veth were regarded as "degenerate art" from the Nazi standpoint.

Q. IV, V and VI.

a. Did the Dutch authorities have unlimited power over these paintings or in which way were the Dutch authorities restricted?

A. As far as I know the Dutch authorities had a complete control over these paintings.

H2536 - 0020

H2536 - 0021

Q. b. Did the defendant have any control whatever about these pictures?

A. The German art-expert (Kunstreferent) added to the staff of the Ministry of Education, Science and Arts(Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen) could do this, but as far as I know, he did not.

Q. c. Does the Witness know of any plans regarding the final destination of these pictures?

A. No.

Q. d. Did the witness not consider the possibility that those pictures might be brought to Germany eventually for "securing and safeguarding" them?

A. Not kwown to me.

Q. VIII. Did the Reich Kommissar enable the Dutch Government to Acquire a recently newly discovered, very interesting picture by Vermeer of Delft (Mary Magdalene washing Christs feet), although the Reich was interested in this picture?

A. Yes I know this because I was a member of the committee , created especially for that purpose.

Q. VIII. a. Did the Dutch Government actually buy this picture.

A. Yes.

Q. b. From whom did the Dutch Government buy it?

A. From the art-dealers de Boer, Heerengracht, Amsterdam.

Q. c. How did the owner get in the possession of the picture?

A. Not known.

Q. d. How can the witness explain that the Dutch government during the time of occupation could think of acquiring a new picture.

A. In the same way as in normal times.

Q. e. What was the sales-price?

H2536 - 0022

A. About one million guilders.

Q. f. Would the owner have sold this picture to the Reich or only to a Dutchman?

A. If Holland had not bought this picture, the Germans would have done this.

Q. IX and X. At the time the witness was entrusted with selecting from the sequestrated Royal Possession everything that should remain in the Netherlands for historic and cultural reasons, were the possessions still complete at that time?

A. I think they were.

Q. X. Were the selections made and did the selected objects remain in the Netherlands until the end of the war?

A. As far as I know they were and they remained.

Q. XI-XV. What was the value of the items preserved for the Royal family in comparision to the total value of their former possession?
(Real estate not included).

A. not Known.

Q. Was the administrator of the royal castles Dr.Boccamp a German or a Dutchman?

A. A German.

Q. Did the administrator Dr.Boccamp remove several objects afterwards, especially from the castle Noordeinde?

A. Not known.

Q. Was everything removed in 1944 that was originally left for the Royal family? If not, how Much?

A. Not known.

Q. Does the witness know, that in March 1942 three traincarloads were transported to Berlin and a part of the furniture to Kolmer where they were used in a recreation home for Generals?

H2536 - 0023

A. Not known.

Q. Does the witness Know that the Castle Soestdijk was almost completely empty?

A. Not known.

Q. Does the witness know that the documents of the private archive of the Royal House were sent to Koblenz?

A. Not known.

~~xx~~ Read, and, after perseverance, signed.,

D. Hamming

The keepers of the records;

The investigating Magistrate;

H2536 – 0024

POLITISCHE UNTERSUCHUNGSABTEILUNG-ROTTERDAM

Telefon: 25370 (6 Anschluesse)
No. Sekretariat
WP/B1-0605-626

Rotterdam, 7.Mai 1946

KREUZVERHOER DES ZEUGEN DR. D. HANNEMA, DIREKTOR DES BOYMANS-MUSEUM ZU ROTTERDAM (VERHOER GENEHMIGT FUER DEN ANGEKLAGTEN SEYSS INQUART DURCH DEN GERICHTSHOF).

1. Haben die Besatzungsbehoerden vom Reichsmuseum zu Amsterdam ein Gemaelde von Rembrandt aus dem Besitz eines Juden und die Sammlung Ofenheim (Gobelins von Leiden), eine Sammlung Jaffe (Gemaelde), und vom Museum zu Rotterdam eine Sammlung von Zeichnungen aus dem Besitz von Mr. Koenigs, Haarlem entfernt?

   In Beantwortung der ersten drei Fragen: Ja.
   In Beantwortung der letzten Frage: Nur 1/3 der frueheren Zeichnungensammlung von Dr.Koenigs sind verkauft worden.

2. Ist Ihnen bekannt, daß die Besatzungsbehoerden vom Reichsmuseum (National Galerie) zu Amsterdam einen sogenannten Kauf des Gemaeldes "Die Pfauen" von Rembrandt und von Mauritschuis im Haag (einen sogenannten Kauf) eines wichtigen und aeusserst wertvollen Gemaeldes von Terborch vorgenommen haben?

   Ja, allerdings nicht von der National Galerie zu Amsterdam, noch von Mauritschuis im Haag, sondern von Privatsammlern, die diese wichtigen Gemaelde den genannten Museen geliehen hatten.

3. Haben die deutschen Behoerden Kunstwerke, Gemaelde usw. aus dem Besitz der hollaendischen Regierung privater Personen und vor allem von Juden fortgeschafft?

   Ja.

4. Ist es Ihnen bekannt, dass der Reichskommissar Seyss Inquart seinen Freund Dr.Muhlman nach Holland berufen hat?

   Ja.

5. Wissen Sie in welcher Eigenschaft Dr.Kuhlman taetig war? War er nicht Spezialist fuer das Gebiet von Kunstwerken?

   Ja.

6. Hat er nicht die Pluenderung von Kunstwerken in Holland organisiert?

   Ja.

7. Ist Ihnen bekannt, dass durch die Hilfe von Muhlman als Vermittler Kunstwerke und Gemaelde fuer den Fuehrer, den Reichskommissar Seyss Inquart, den Generalgouverneur H.Frank

H2536 – 0025

POLITISCHE UNTERSUCHUNGSABTEILUNG-ROTTERDAM

Rotterdam, 7.Mai 1946

II.SEITE DES KREUZVERHOERS DES ZEUGEN DR.D.HANNEMA, DIREKTOR DES BOYMANS MUSEUM ZU ROTTERDAM.

Zu Nr. 7: Mir nicht bekannt.

8. Trifft es zu, dass die Erleichterungen bezueglich Devisen und Reise durch Seyss Inquart es einer grossen Zahl deutscher Kunsthaendler ermoeglichte, in Holland ungeheuere Mengen von Kunstwerken, Gemaelden usw. zu kaufen?

Ja.

9. Wissen Sie, dass der Reichskommissar Seyss Inquart dem Fuehrer verschiedentlich nahegelegt hat, er solle ihm Erlaubnis geben, die normalen Besitztuemer einschliesslich der Kunstwerke zu Gunsten des Deutschen Reiches zu beschlagnahmen?

Nein.

10. Wissen Sie, dass diese Genehmigung dem Reichskommissar durch den Fuehrer erteilt wurde nach einer Rundfunkansprache der Koenigin von Holland am 27.Juni 1941?

Nein.

11. Wissen Sie, dass auf Grund dieser Genehmigung der groessere Teil der Kunstwerke aus den Besitz der koeniglichen Familie gestohlen und nach Deutschland verbracht worden ist?

Nein.

12. Wissen Sie, dass eine weitere Folge dieser Genehmigung die Versendung zahlreicher, aeusserst wichtiger Stuecke aus den Archiven des Koeniglichen Hauses Oranje-Nassau nach Deutschland war?

Nein.

Abschliessend wuensche ich festzustellen, dass ich waehrend des Krieges lediglich als Museums Sachverstaendiger taetig war und dass die Antworten zu den obengestellten Fragen ausschliesslich unter diesem Gesichtspunkt zu betrachten sind.

Hoek von Holland, 7.Mai 1946

gez.: D.Hannema
(Dr.D.Hannema).

H2536 - 0026

in Krackau und fuer den Gauleiter von Wien Baldur von Schirach, besorgt worden sind?

gezeichnet D.Hannema.

H-2536

DR. SEYSS-INQUART NR. 108

Filed July 3, 1946
Schilling
Secy

BEEIDETE FRAGEN UND ANTWORTEN DURCH

DIE VERTEIDIGUNG UND DIE

ANKLAGEBEHOERDE

VON

DIREKTOR DIRK H A N N E M A

H2536 - 0027

Seyss-Inquart Exh. No. 108